

פרק ראשון – ממשפחה למהפכה

מערך שיעור מס' 1 : משפחת הדגניים

משך הפעילות : 45 דקות

ציוד : תמונות של מיני דגניים ודוגמאות של זרעים של מיני דגניים שונים.

מטרות

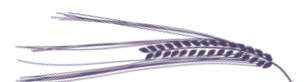
1. הכרת מיני דגני שונים והשימושים הנעשים בהם.
2. הבנת חשיבות מיני הדגניים לאנושות.

ביאור מושגים

דגן – תבואה שניתן לטחון אותה כדי לייצר ממנה קמח ואחר כך לחם.
רעב המוני – מחסור במזון שפוקד אוכלוסייה נרחבת, תוך כדי הבאת רבים לרעב ומגפות עד כדי הגעה לסכנת מוות.
חקלאות בעל - צורת גידול חקלאית המבוססת על השקייתם של הגידולים החקלאיים במשקעים טבעיים בלבד, באופן ישיר, ללא אגירתם או הזרמתם לחלקות.

מידע כללי

משפחת הדגניים כוללת: חיטה, שעורה, שיבולת שועל, תירס, אורז, דורה, דוחן וקינואה. דגניים מכילים חלבונים, סיבים, פחמימות, ריכוז גבוה של ויטמינים B2, B1, B3, B6, חומצה פולית, ויטמין E, סידן, זרחן, ברזל, נחושת, אבץ ומגנזיום.
המזונות הבסיסיים של בני האדם בעולם הם בעיקר אורז, חיטה ותירס.
האורז משמש כמזון בסיסי ברוב מדינות אסיה, שבהן חיים כמחצית מתושבי כדור הארץ.
החיטה משמשת כמזון חשוב באפריקה, באירופה, בצפון אמריקה באוסטרליה ובמזרח התיכון.
התירס משמש מזון חשוב בארצות דרום אמריקה.
את הדגניים מגדלים כגידולי בעל ועל כן ניתן לגדל אותם בשטחים נרחבים ולהגיע להפקה של כמויות גדולות על מנת להאכיל מיליארדי אנשים.
רעב עולמי קיים בחלק ממדינות אפריקה ואסיה בעקבות בצורות, חוסר במים וטכנולוגיות לא מתקדמות. בעשרות השנים האחרונות, החל מהמאה ה-18 (המהפכה התעשייתית), האדם השכיל לפתח זנים ושיטות-גידול, שהביאו להגדלת תבואת הדגניים בעשרות אחוזים ובכך הקל על הרעב העולמי.

המוציא לחם מן הארץ

החווה החקלאית "תלמי אביב"

מערך השיעור

חלק א': שיחת פתיחה (5 דקות)

נפתח ונשאל: כיצד מייצרים לחם?

נענה: הלחם נאפה מבצק שאותו מכינים מקמח, המתקבל לאחר טחינת גרעיני החיטה.

חלק ב': גוף השיעור (15 דקות)

נפתח ונאמר: צמח החיטה הינו דגן חשוב מאוד לאדם. בכל בית קיים לחם.

נשאל: האם אתם מכירים דגנים נוספים?

מענה: אורז, תירס, דורה, קנואה, שעורה, דורה ושיבולת שועל.

נשאל: מאיזה חלק בעולם מגיעים האורז והתירס?

מענה: ממזרח אסיה ומדרום אמריקה בהתאמה.

נשאל: מדוע אתם חושבים, שניתן לגדל דגנים בשטחים נרחבים?

מענה: מכיוון שמגדלים את הדגנים בשטחי בעל, ללא השקיה.

נשאל: כיצד ניתן למנוע רעב עולמי?

נענה: על ידי השבחת זנים שונים, הגדלת שטחי גידול של מיני דגנים וחינוך לילודה מבוקרת.

חלק ג': חלק מעשי בכיתה (20 דקות)

חלוקה ל-8 קבוצות.

לכל קבוצה יינתן שם של דגן.

על שולחן מרכזי יהיו תמונות של זרעי דגנים שונים עם שמם או הזרעים עצמם עם שם, תהינה תמונות של מוצרים תעשייתיים שונים העשויים מדגנים, למשל תמונה של פירכית, אותה תיקח קבוצת האורז. ורצועות בריסטול ארוכות עליהן יהיו רשומים משפטים המאפיינים דגן מסוים. למשל – "גדל במזרח אסיה", משפט השייך לקבוצת האורז.

סיכום השיעור (5 דקות)

ביבליוגרפיה

ויקיפדיה. ערך: חקלאות בעל. (נדלה בתאריך 24/5/18)

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A7%D7%9C%D7%90%D7%95%D7%AA_%D7%91%D7%A2%D7%9C

ויקיפדיה. ערך: דגן. (נדלה בתאריך 24/5/18)

<https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%93%D7%92%D7%A0%D7%99%D7%9D>

ויקיפדיה. ערך: רעב המוני. (נדלה בתאריך 24/5/18)

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%A8%D7%A2%D7%91_%D7%94%D7%9E%D7%95%D7%A0%D7%99

